

Αθάνατο κάλλος: Η εμπειρία της γλυκύτητας του Παραδείσου

Ορθοδοξία / Θεολογία

Ιωάννης Ε. Θεοδωρόπουλος, τέως Καθηγητής Φιλοσοφίας των Επιστημών της Εκπαίδευσης

Λέγει επίσης ο π. Εφραίμ για κάποιον αδελφό, που ζητούσε να πληροφορηθεί περί φύσεως των όντων και γλυκύτητας Παραδείσου και προσευχόταν: «... ξαφνικά ήλθε σε έκσταση και αφού καταργήθηκαν για λίγο οι σωματικές του αισθήσεις ανοίχτηκαν τα μάτια της ψυχής του, αισθανόμενος την γλώσσα της δοξολογίας της κτίσεως προς τον Κτίστη, αλλά και με τα σωματικά του μάτια έβλεπε πολύ διαφορετικά, πολύ φωτεινά... Όλα όσα έβλεπε και άκουε ήταν κάτι το ξένο.. το υπερφυσικό. Τα πουλάκια να κελαηδούν, τα δένδρα με τα άνθη και την ευωδία τους, ο ήλιος, η λαμπερή μέρα, τα πάντα μιλούσαν για τη δόξα του Θεού.. «πάσα πνοή αινεσάτω τον Κύριον».. τόσο το ζωικό, όσο και το φυτικό βασίλειο μιλούσαν για τη δόξα, την μεγαλοσύνη, την **ομορφιά και το κάλλος** της Τριαδικής Θεότητας... Τα μάτια του έτρεχαν διαρκώς δάκρυα, όχι για τις αμαρτίες του, αλλά για την ομορφιά του Θεού. Πως μπορούσε η καρδιά να αντέξει αυτή την αποκάλυψη του **Θεϊκού κάλλους**; (ό.π.α.288 κ.εξ). Πρόκειται για μια «ακοή» που βλέπει και για ένα βλέμμα που ακούει. Ακοή και βλέμμα που συλλαμβάνουν το κάλλος και την αρμονία της κτίσης, «ενώπ(τ)ια παμφανόωντα» (Όμηρος) από μια κτίση γεμάτη άκτιστο-μακάριο κάλλος «αρμονία αφανής, φανεράς κρείτων» (Ηράκλειτος) (Πολίτη 1993,68).

Η αποκάλυψη του ακτίστου-μακαρίου-αθανάτου κάλλους γίνεται συχνά δια της ανεκφράστου μετάβασης- αρπαγής- από την κτίση στα υπέρ αυτής. Χαρακτηριστική είναι η διήγηση του Γέροντα Ιωσήφ, όταν πολεμούμενος από σαρκικά πάθη, πήγαινε να συναντήσει τον Πνευματικό του: *«Εστάθην ολίγον μακράν απεπάνω σε ένα βραχάκι.....Και καθήμενος και ευχόμενος νοερώς ήκουσα μιαν γλυκείαν φωνήν, όπου εκελαϊδούσε ένα πουλί. Θα ήτον ώρα τέσσαρες της νυκτός. Και ηρπάγη ο νους μου εις φωνήν...όπου ερευνώντας εισήλθον εις ένα ωραίον λιβάδι. Και προχωρών ήτον χιονόλευκος δρόμος με αδαμάντινα και κρυστάλλινα τείχη. Μέσον δε από τα τείχη ήτον άνθη πολυποίκιλα και χρυσόχρωμα όπου ο νους μου αλησμόνησε το πουλί και όλος ηχμαλωτίσθη εις την θεωρίαν του παραδείσου εκείνου. Και προχωρών ήτον ένα παλάτι υψηλόν και θαυμάσιον, εκπλήττον νουν και διάνοιαν ό.π.α.,43).*

Και προς τι όλα αυτά; *«Και εις την θύραν ίστατο η Παναγία μας βαστάζουσα ως βρέφος τον γλυκύτατον Ιησούν εις την αγκάλην της. Όλη ωσί χιών κατάλευκος και απαστράπτουσα...»(ό.π.α.).* Πρόκειται για κάλλος ενός άλλου κόσμου εκ πρώτης όψεως αφανούς, άρρητων προδιαγραφών. Με το κελάηδημα πριν τα χαράματα, προσημαίνεται, κυρίως στην αρχαία ελληνική λυρική ποίηση, ερχομός αγαπημένου προσώπου. Αλλά εδώ, στην περίπτωση του Γέροντα, δεν μένει κυρίαρχη κάποια «αίσθηση μαγείας», όπως π.χ. στην ποίηση του Ίβικου: *«τάμος κλυτός όρθρος άυπνος/εγείρησιν αηδόνας»* (δηλ. *«όταν, σ' όλη της τη δόξα, η αυγή τερματίζει τον ύπνο και ξυπνά τ' αηδόνια»*)(Bowγαό.π.α.,42). Δεν εξαντλούνται εδώ όλα σε κάποιο νατουραλιστικό-μυθικό δρώμενο. Έχουμε προανάκρουσμα μιας «συνάντησης». Θα βρεθεί ενώπιος ενώπιω ο Γέροντας με το κάλλος της Πλατυτέρας, ενός κόσμου απροσπέλαστου χωρίς τα διόδια της Χάρης. Υποψίες

έχεις μόνο, καθώς αυτό το κάλλος σε βγάζει εκτός συχνότητας, ότι κινείσαι στην ποιητική κοπή του νήματος: «και δε ζω και δεν έχω πεθάνει»(Ελύτης, *Ετεροθαλή*). Αλλού, πάλι, θα διηγηθεί πως προσευχόμενος είδε μια «*φωτισμένη ωραία εκκλησία*»(ό.π.α.,320).

Οι ποιητές είχαν πάντα γοητευθεί από το κάλλος της κτίσης. Μάλιστα το είδαν συχνά σε συνάρτηση με το αγαθό. Εάν αναγνώσει κανείς Σολωμό (π.χ.Ελεύθερους Πολιορκημένους) και, για την οικονομία των λεγομένων μας, αν αναγνώσει κανείς το στίχο του «*το χώμα το γεμάτο καλοσύνη και ομορφιά*», θα βγει στον ίδιο ορίζοντα που μας βγάζει ο Ελύτης, όταν μιλάει για *ωραίο και ηθικό* που υπάρχει στους νησιώτες(Καψωμένος 2007). Αλλά ο ησυχαστής δεν φαντάζεται, ζει το άκτιστο κάλλος της κτίσης. Καλότυχοι, όσοι διανοούμενοι, ποιητές και καλλιτέχνες δεν το στοχάστηκαν απλώς, αλλά πήραν μια γεύση του. Χωρίς επιφύλαξη θα κατέτασσα σε αυτή την περίπτωση τον Πεντζίκη. Την Πεντηκοστή δεν πήγε στην εκκλησία, αλλά περίπατο στην ακροθαλασσία, γιατί όχι στη «χώρα» των αλιέων-μαθητών! Η κτίση μεταμορφώνεται διαρκώς από την αναγωγική δύναμη του ακτίστου κάλλους προς το Θεό και καθίσταται «χώρα» μαρτυρίας αυτού του κάλλους.

Και η διαρκής διερώτηση, γιατί ο Θεός επιτρέπει ή ανέχεται το κακό της κτίσης (π.χ. σεισμός), γιατί έφτιαξε τον κόσμο «καλόν λίαν», αλλά όχι και τέλειο, ή μήπως η πτώση των Πρωτοπλάστων συμπარέσυρε και την κτίση σε πτώση; Κτίση σημαίνει ύλη ατελής, δομημένη με χωροχρονικές συνιστώσες και φυσική αναγκαιότητα. Όμως αυτό μόνο χωράει στο δικό μας μυαλό. Για τον ησυχαστή η σοφία του Θεού επουδενί δεν επιτρέπει και μian οντολογία του κακού. Απαντήσεις πρόχειρες στα ερωτήματα δεν διατυπώνει, εμπιστεύεται την σοφία του Θεού και μένει πιστός στο μυστήριο των επιλογών Του. Προσδοκά την οριστική-έσχατη κυριαρχία του ακτίστου κάλλους, «*άλλους όρους αναπνοής*»(Ελύθτης).Οπότε, με λόγια του Συμεώνος του Νέου Θεολόγου: «*...και καινόν αναλήψεται κάλλος και χλόης είδος αμάραντον*».

5.3.3.4 ...το είδον εμπράκτως: ευωδιάζον κάλλος II-μυροθήκη αναψυκτική

Ο Γέροντας Ιωσήφ βρισκόταν σε κατάσταση ετοιμότητας στην άκρη του ορίζοντα λόγω της καθαρότητάς του, έτοιμος να αναμετρηθεί με το μακάριο κάλλος, ήτοι να συναντήσει με τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, να στοιχηθεί με τους αγίους. «*Το είδον εμπράκτως αυτό όπου σας λέγω*», θα πει, με αποπλιστική ειλικρίνεια, τουτέστι έλλογη υπερβατικότητα που γίνεται αλήθεια, εμπειρικά βεβαιωμένο γεγονός, δώρο, και αυτό, της καθαρότητας. Και τι καθαρότητας, «ανίκανος» πλέον να ξεχωρίζει άνδρα ή γυναίκα(ό.π.α.(47)).

Με μια εκτενή περιγραφή θα διηγηθεί ο Γέροντας Ιωσήφ την θεωρία που είχε

προσευχόμενος στο δάπεδο μετά από τη δίωξή του από τη Σκήτη. « Ἦμουν σε άπλετο φως και μπροστά μου..και όλο το έδαφος ωσει χιών λευκό ...και έκθαμβος ηπόρουν: Πώς ευρέθην εις τοιούτον ωραίον τοπίο;....Και εκάθηντο νέοι ωραίοι εστολισμένοι στολήν θαυμασία.. ήν στρατηγός και εφόρει λαμπροτέρα στολή..κατεβαίναμε σε πολυτελή σκαλοπάτια.. και κάτω ακουγόταν μελωδία....υπήρχαν στασίδια ωραιότατα γεμάτα από ολόφωτους νέους.... Με τράβηξε μέσα σε μια ασύλληπτη μεγαλοπρέπεια, στο άπειρον εκείνο μεγαλείο...όλο μου το είναι πλημμύρησ(ε) από τη δόξα και το Φως εκείνο το όντως άκτιστο και υπέρ πάσαν λευκότητα και αφάνταστη λεπτότητα. Τότε είδα προς τα εμπρός μου το εξάισιο τέμπλο αυτού του μεγαλοπρεπούς ναού, από το οποίο, όπως από τον ήλιο πηγάζει το φως, έτσι και από εκεί σκορπιζόταν όλη η δόξα και η μεγαλοπρέπεια....και το πανάγιο Βρέφος άστραψε ...Αίφνης εξήλθε τόση λαμπρότης από τη θεία εικόνα Της και εφάνη τόσο ωραία η Παναγία, ολόσωμος, και εβάσταζε στις αγκάλες της τον Σωτήρα του κόσμου....πλήρη Χάριτος και μεγαλείου, όπου από την τόση ωραιότητα «μυριάδας του ηλίου φωτεινότερα» (ό.π.α.,205 κ.εξ).

Το άκτιστο-μακάριο κάλλος του ηλίου «της δικαιοσύνης» είναι εκτυφλωτικό και καταυγάζει την κτίση. Δεν είναι το γνωστό ηλιακό φως, αλλά κάλλος το οποίο εκπέμπει το Πανάγιο Βρέφος. Θα «ενηλικιωθεί» και θα περπατάει επάνω στη θάλασσα, θα μεταγλωττίζει με το κάλλος του όλες τις διαλέκτους, που αναλώθηκαν περιγράφοντας τη φυσική νομοτέλεια, σε ρήματα ζωής αιωνίου.

[Συνεχίζεται]

<http://bitly.com/1173A02>